

SARANGOLLO

DERIV : *Sarandar, sarandet, cerendill(o)*, supra. *Sarander* (?).

¹ *Cerendillo, çarandill*, en Escrig 1851 és castellanisme evident, que es deu usar en el parlar de Llíria, fronterer. «*Sarandet*: sarandillo el que con viveza y ligereza anda de una parte a otra», CROs (p. 210): aquest ús figurat és indicatiu d'adaptació d'un mot xurro, de matís pintoresc. *AlcM* cita *saranda* en les *Canyissaes* de Monòver, i *sarandar* a Biar, localitats limítrofes i voltades pel domini castellà — ² Veg les dades en el DCEC. També Rohlfs va recollir *candra* a Panticosa (*Dicc Pir Ar*).

+SARANGOLLO (Monòver) «la partia del *sarango*llo» (*Canyissaes*, 67), sembla tractar-se de partida d'un joc de cartes, en la qual poden presentar-se les cartes en «*secança*» («conjunt de cartes del mateix coll ---», del fr. *séquence*) (id. p. 103). Es tracta de l'andal. *zarangollo* «juego de cartas parecido al truque» (*DECH* II, 947b22), alteració del cast. dial. *frangollo, farangullo* «trigo machacado», «revoltijo» etc, derivat de FRANGOLLAR «quebrantar el grano de trigo», mot lleonès o mossàr. andalús emparentat amb el ll. FRANGERE 'rompre, esbocinar' i la seva família romànica, per la formació del qual veg l'article del DCEC/DECH. Al canvi de *far-* en *zar-* pogué ajudar la influència d'algun mot com *cernidillo* 'garbelladura' i CERNER 'garbellar'.

+SARANYANS, val 'peixets d'aigua de marjal' ³⁰ també dits *rabosetes* o *gatets*, 1 en cast. *lamprehuelas* (ABoscà, GGRV, Val, p. 494) Sembla resultar d'un encruentament del nom *sastres*, que designa un insecte nedador semblant a una aranya, amb el mot *aranya*, que també és nom d'un animaló d'aigües estancades: ³¹ cf. *aranya* 'crustaci braquiur que viu dins l'aigua', 'sternorynchus halangium' etc. i els gravats d'*AlcM* s. v. *aranya* II, § 2; *aranyons* i *aranyols* són també noms de peixos i insectes.

SARATA, de l'àr. *saratân* 'càncer', pròpiament 'cranc' □ ¹ *a doc* : 1851, Escrig (*çaratà*); *DAG*.

Només valencià. Vegeu l'article ZARATÁN, DCEC. En castellà, on es documenta molt més, apareix *çaratan* des de 1475.

SARAU, pres del gall *serao* 'vespre, capvesprada', que també pren el sign. de 'sarau, festa nocturna', com el port *serão*, derivats del ll. *sērō* 'tard', 'cap al tard', amb sufix -ANUM. Ja documentat en carta d'un noble català des de Valladolid, a. 1537 (Higini Anglès, *La Música en la Corte de Carlos V*, 83n); més tard: «hi hagué *sarau* --- va començar amb el ball de dos a dos, en varies danses o amb la cerdana, en la qual hi entren tots els que hi caben», cita de J. Amades, *La Sardana*, 1930, 41 (modernitzat?). El mot hagué de passar des de Galícia a Lleó i Castella, i des del castellà al català. Veg més detalls en DCEC/DECH (v, 227b1-20 i notes 3 i 4) El *DAG* l'assenyala a Val. en el segle XVIII, en un romanço de l'a. 1748 reco. cap a Gi-

rona: «Els *saraus* y contradansas / sempre me n'han agradat», MilàF (*Romillo*, 178). L'evolució del sentit és com en el fr. *soirée* 'festa nocturna', altre derivat de SERO (> fr. *soir*).

DERIV.: *Sarauer. Sarauista* [1909, Vogel]. *Sarauet* val. Escrig 1851 = cast. *saraguete* [mj. S. XVII, Calderón].

Sarauells, V. *saraguells* *Sarbandejar*, V. *sarabanda*

SARBATANA, de l'àr. vg. *zarbatâna*, id, àr. *zabatâna*, mot d'origen persa. □ ¹ *a doc* : 1462.

En la documentació antiga designa un enginy de guerra, espècie de canonet llarg, o colobrina, o a manera de catapulta, que llançava projectils de pedra o ferro; llavors es presenta en la forma *çarabatana, sarab-*, V. docs de 1462-1465 en *AlcM*, *cerabatana* 1486; el trobo dos cops en *Spill* de Castellbò, de l'any 1518, f° 84° (*cerbatana* context a l'*OnomCat.*, monografia de Civís); també «una *sarabatana* que tire vi lliures», ib, 89r, ço que es pot entendre com una catapulta que disparava pedres de 6 lliures.

L'acc. moderna, aplicació a una eina força menys poderosa, 'canó llarg que serveix per llançar boles bufant per l'altre extrem', ja apareix en Belv.: «*cerbatana*: fistula, tubus glandibus flatu explodendis deserviens». Igual evolució en el cast. *cerbatana* [*zebratana*, 1493]. El canvi de *zab-* en *zarb-*, ja consumat en l'àrab hispànic, pot ser degut a la influència d'una altra joguina: àr. *zarbût* 'baldufa'. Cf. CERBATANA, *DECH*.

En persa sembla ser mot d'origen indoirani, cf. avètic *zbâtâr* 'cridaire, clamador', que ve a ser nom d'agent corresponent al verb *zavati*: 'ell crida, maleeix', persa ant. *patiy-zbayam* 'jo he proclamat': parent del lit *žavėti* 'embruixar', paleoslau *zūvati* 'cridar', scr. *hāvate* 'ell crida': Pok., *IEW*, 413; Kent, *Language* XIII, 301; Mayrhofer, *Biblioth Orientalis*, 1952, 3.

⁴⁰ *Sarboix*, V. *serboix* *Sarc*, V. *sarg* *Sarça*, *sarçal*, V. *sarsa* *Sarcasme*, *Sarcàstic*, V. *sarco-* *Sarcet*, *sarceta*, V. *cerceta* *Sarcidura*, V. *sargur* *Sarcill*, V. *sargul* (*SARJA*) *Sarcir*, V. *sargur* *Sarcitis*, V. *sarco-* *Sarclar*, V. *eixarcolar* *Sarclet*, V. *serclet*

⁴¹ SARCO-, membre inicial de compostos savis, pres del gr. *σάρξ, σαρξός*, 'carn'.

DERIVATS del mateix mot grec: *Sarcasme* [Labèrnia 1840] 'burla mordaç, cruel, escorxadora', ll. *sarcasmus*, del gr. *σαρκασμός*, derivat de *σαρκάζω* 'jo escorxo, llevo la pell', i aquest, de *σάρξ*; *sarcàstic* [1868, *SLitCosta*], *sarcàsticament* [id.]. *Sarcitis* [diccionari Fabra]. *Sarcoma* [1868]; *sarcomatós* [id.], *sarcomatosis*; *sarcòtic* [1868], gr. *σαρκωτικός*.

⁴² CPT : *Sarcocarpí*. *Sarcocèle* [1868] + *κῆλη* 'tumor'. *Sarcocolla* [S. XIV, Alcoati], del gr. *σαρκοκόλλα*, amb *κόλλα* 'goma'. *Sarcòfag* [-agos, 1868, *SLitCosta*, -go, Lab. 1888; -fec, Vogel; -fag *DOrt*], ll. *sarcophagus* id., i aquest, del gr. *σαρκοφάγος* 'que devora la carn, carnívor'. *Sarcolema* [*DFa*], amb *λέμμα* 'escorça'.